

Lizbon Ağıtı

Telif Hakkı Sahibi: Mehmet UHRİ

Bilmediğiniz bir şehirde, ilginç veya tanıdık bir şeyler bulmanın umuduyla sokakları arşınlayanlara katılmıştım. Portekiz'in kalbi Lizbon' daydık. Eski dünyanın sonu, sınırı diye bilinen bu sıra dışı kentin mütevazı sokaklarına, sakin insanlarına karışmaktı amacımız. Şehrin içinden geçip okyanusa dökülen Tejo nehri, sanki okyanusun havasını da şehre taşıyordu. Lizbon insanı için görünen bütün su kitleleri okyanustu. Hayatı biçimleyen, şekillendiren ve sınırlayan hep okyanus olmuştu onlar için. Deniz diye bir kavram yoktu hayatlarında, her şey okyanustu.

Bilinen dünyanın sınırında yaşamışlardı. Ötede, en uzakta, dünyanın bir ucunda olmanın verdiği itilmişliği "sınırdaysam, benim olduğum her yer sınırdır" diyerek okyanusa açılan kâşiflerle dengelemişlerdi. Okyanusa açılıp keşfedilen yeni topraklar ile geri dönen Portekizliler sayesinde 16. yüzyılda bu marjinal tavrın yeni dünyalar yaratabileceğini, yeni ve daha geniş bir dünyanın mümkün olabileceğini gördü insanoğlu.

Bu mazbut, alçakgönüllü şehrin Baixa bölgesinde soluklandığımız Cafe Brasiliare'den aldığımız tavsiye ve tariflerle iki sokak arkada küçük şirin balıkçı lokantasını bulduk. Ama masaları toplamışlar, kapatıyorlardı. Bir süre direndik bizi içeri almaları için; lokantanın sahibi "bugün yeterince ahtapot sattım. Gidip dinlenmek istiyorum" diyor, inat ediyordu. Ne demek istediğini tam anlamamıştık. Israrlarımızı sürdürünce işi uzatmamak kaydıyla girebildik, lokantaya.

Malta taşından zemin üzerinde mütevazı sekiz ilâ on tahta masadan oluşan küçük balıkçı lokantasıydı. Bizleri içeri almamak için direnen lokanta sahibi sofraya bir şişe Borba şarabı getirip hazır mezelerden bıraktı. Suratsızlığı devam ediyordu. Bizden sonra gelen bir iki müşteriyi de almak zorunda kalmıştı bizim yüzümüzden. Bir süre sonra elinde şarap kadehi ile masamıza oturup bizleri selâmladı. Baktık, yüzü gülüyordu. Dili döndüğünce balıkları tanıttı. Karidesin zeytinyağı ve sarımsak ile pişirilirse lezzetli olabileceğini öğrendik.

Bir ara "peki ya ahtapot, ahtapotu ne yapmalı?" diye sordum. Kadehini masaya bıraktı, yumruklarını sıkarak "ahtapota ne yapsan azdır, döv, haşla, ızgara yap" dedi. Şaşkın bakışlarımızı görünce sustu bir süre, kalkmak istedi masadan. Kadehini doldurup oturmasını rica ettik.

Elli yaşlarında kır saçlı hafif göbekli esmer biriydi bizim lokantacı. Aileden balıkçı olduğunu, babasının balıkçı teknesiyle tuttukları balıklar ile geçindiklerini, çıkan sömürge savaşı ile hayatının alt üst olduğunu anlattı. Portekiz sömürgesi olan Angola'nın bağımsızlık savaşına Portekiz askeri olarak katıldığını öğrendik. Kederlenmişti;

* Onlar kendi ülkeleri için savaşıyorlardı. Biz ise Afrika' nın ortasında neden savaştığımızı anlamamıştık. Moralimiz bozuktu. Kaybettik. Angola bağımsızlığını kazandı. Kaybetmiş olarak ülkeye dönmek daha da büyük yıkım oldu bizler için. Kimse yüzümüze bakmadı.

Askerdeyken paraşüt eğitimi aldığını ve Angola'ya savaşın göbeğine paraşüt birliği olarak indirildiğini ve bu indirme sırasında birliğin yarısına yakınının havada iken yerden atılan ateş ile vurulduğunu anlattı. Ölmeden veya yaralanmadan dönebildiği için suçlu hissediyordu sanki kendini. Masadaki ahtapot salatasını gösterdi;

* Ahtapot nasıl yakalanır bilir misiniz? Balık ağını toplarken hemen çekmez, biraz tutarız denizde. Ahtapotların, balıkların ağdaki çırpınmasına gelip ağa tutunmasını bekleriz. Ağa tutunup balıkları kemiren ahtapotları da ikinci bir ağ ile avlarız. Balıkçılar bu kalleşliklerinden ötürü sevmezler, ahtapotları.

Meraklı gözlemlere lâfın sonunu beklediğimizi görünce sürdürdü sözlerini;

* Paraşütle inerken o ağdaki balıklar gibiydik. Ağa düşmüş ve bir yöne doğru sürükleniyor gibiydik. Aşağıdan ateş edenleri görünce ağa tutunup balıkları kemiren ahtapotları hatırladım. Kalleşçe ateş ediyorlardı. Sonuçta onlar da biz de çok kayıp verdik.

* Ama savaşı onlar kazandı?

* Kimin kazandığını bilemem! Bence hepimiz kaybettik. Birileri ağı topladı ve gitti! Hayatım alt üst oldu. Balıkçılığı bıraktım. Ağdaki balıkları görmektense gelip burada lokanta açmayı tercih ettim. Benimki olta balıkçılığı artık. Tek tek müşteri avlıyorum. O günden beri de savaşta ölen arkadaşlarımla hıncını ahtapotlardan alıyorum. Yeterince ahtapot hırpaladığımda da kapatıp gidiyorum lokantayı.

Şişedeki şarabı bardaklara dağıtıp haydi yeter artık gidin dercesine kadehindeki son yudumu içip masadan kalktı. Biraz sonra gelen hesap ile kalkmamız gerektiğini anladık. Gece ilerlemiş, tenhalaşan sokaklara okyanusun serinliği vurmuştu.

Ertesi gün yine gittik aynı lokantaya. Kapının kenarında kasayla gelen ahtapotlar duruyordu. Kalabalıktı içerisi. Bizi görünce gidin der gibi dışarıyı işaret etti. Üsteleyince “en aptal balık bile aynı gün aynı oltaya iki defa yakalanmaz” diyerek kapıyı gösterdi.

Bizler, şaşkınlık içinde dışarı çıkarken lokantadan beslendiği anlaşılan besili sokak kedilerinden tekir olanı, lokantanın kapısında durmuş, kuyruğunu sallayarak içeri bakıyordu.

Mehmet UHRİ
İstanbul, 20.12.2005
www.sizedebiyat.com
SiZedebiyat Edebiyat Enstitüsü
ANI çekmecesı